

Nemáte právo

Hana Hermanová

„Poté odešel z rodného města na studia do Prahy a tam ho velmi ovlivnil profesor XY.“ Tuhle větu jsem vždycky četl v životopisech slavných, takhle jsem si to představoval. V osmnácti jsem odešel z rodného maloměsta na studia do Prahy. Bába Kaňkovská ze studijního nám v narvané velké aule první den doporučila, ať používáme deodoranty, protože někteří studenti smrdí. Profesori četli ze svých vlastních skript monotónním hlasem přerušovaným občasným mlasknutím. Moji spolužáci, kteří ještě v říjnu vypadali jako normální lidi, začali na začátku druhého semestru chodit v kvádru a s kuffíkem. Po prvním roce na fakultě jsem o právu nevěděl víc, než jsem se naučil na maturitní otázku ze základů společenských věd číslo 24, tedy že právo je minimum morálky. Zato jsem znal letopočet přijetí zákona na plašení vrabců přijatého za Marie Terezie a uměl jsem latinsky zapívat Na tom pražském mostě, konvalinka roste. Takhle jsem si to nepředstavoval.

Na profesora Douchu jsem narazil až ve druháku. Na rozdíl od svých spolužáků zblblých sledováním detektivek mě nezajímalo trestní právo. Výběráky jako Psychologie zločinu a Praktická kriminologie nebyly pro mě. Na zoufale pomalém počítači v knihovně jsem si projížděl vypsané volitelné předměty. Církevní právo, Konkurz a vyrovnání, Právo cenných papírů. Asi nastal čas přiznat si, že mě právo nezajímá vůbec. Nakonec jsem si zapsal Vybrané kapitoly z filozofie I. Doucha byl pro mě zjevení. Na přednáškách nečetl nic a mluvil spatra. Ptal se a poslouchal. Místo skript nám doporučil čist Amose Oze. Našel jsem svého profesora XY. S ním byla Praha a fakulta úplně jiná. Řekl nám, ve kterém domě v Pařížské byl bordel, kde hrál mladý Mahler na piano. Naučil nás chodit do Blatouchu a pít bílý svařák s rumem. Jen kvůli němu jsem začal kouřit. Ukázal nám obrys černé orlice v učebně č. 220, který tu zůstal ještě z války, kdy bylo v budově fakulty velitelství SS. „To zlo, milí kolegové, tu v těch stěnách pořád je.“ Naučil mě chodit jíst místo do menzy do Casa Blue na polední menu. „Zatímco brněnská práva smrdí pozitivismem, pražská smrdí tak akorát menzou.“ A nakonec mi Doucha v jedné z našich pozdně večerních diskuzí odhalil, co už jsem stejně dávno věděl, když se na mě dlouze zadíval, píchnul prstem do vzduchu a rezolutně prohlásil: „Z vás, milý kolego, právník nikdy nebude. Na to já mám čuch. Nechcete radši dělat něco užitečného?“

O prázdninách jsem na Douchovo doporučení přelouskal Heideggerovo Bytí a čas a všechny tři díly Původu totalitarismu od Arendtové. V září jsem po zásluze rupnul z Mezinárodního práva veřejného. Poslední opravný termín jsem měl v říjnu. Máma doma lomila rukama, že ona to říkala, že jsem měl radši jít na pajdák. Dva roky mě v Praze živí a možná to nakonec bude k ničemu, jestli mě vylejou. Noc před zkouškou jsem si uvařil konvici zeleného čaje, nešel spát a donutil se konečně přečíst ty otravné skripta. Klaplo to, za tři a s odřenýma ušima, ale mohl jsem do třetího. Napsal jsem esemesku mámě, že může být v klidu. Plánoval jsem jít se v klidu dospat na kolej a doufal, že spolubydlící Matěj, kterej do mě pořád něco kérije svou spisovnou hlomoznou moravštinou a chmatá na moje věci prackama mastnýma od chleba se sádlem a škvarkama, tam ještě nebude. Zastavil jsem se ještě u nástěnky s inzerátama na brigády. Ne, že by se mi chtělo jít dělat cvičenou opici do nějaký advokátky, pořád jsem doufal, že mi Doucha časem nabídne místo pomvěda. Ale mámě by to fakt bodlo, kdybych jí už nevisel na krku.

Uprostřed nástěnky visel plakátek s Douchovou fotkou. Protřel jsem si unavené oči, mozek stále zavalený namemorovanými údaji o mezinárodní arbitráži to nestíhal pobrat. Srdce se mi rozbušilo. To bude ten zelený čaj. „Udavač a spolupracovník STB na pražských právech. Jak dlouho to bude vedení fakulty ignorovat? Žádáme okamžité propuštění. Deset let po revoluci nemá takový člověk na vysoké škole co pohledávat. Podepsán: Pavel Koksa, Studentský spolek Alia Lex“ Doucha, můj Doucha? To musí být nějaká strašná blbost. Ale nebyla.

Věděl jsem, že druhý den večer má mít Doucha přednášku vedle na fildě, občas jsem tam na něj chodil. Patočkův odkaz české filozofii se to jmenovalo. Estébák bude přednášet o Chartě, ta ironie. O půl sedmé jsem byl na místě, posluchárna byla narvaná. Kromě obvyklých holek ve vytahaných svetrech a obrýlených intošů tu byli ještě další lidi, které jsem na fildě normálně nevidal. Á, přišli se podívat na veřejnou popravu. Jako konec konců i já. Doucha došel za katedru pomalým nejistým krokem. Je snad úplně namol, myslel jsem si. V podpaží si nesl místo obvyklých bichlí a stohů papírů jen časopis Aspekt. Na titulce byla jeho fotka, viděl jsem ještě nadpis: „Profesor konfident.“ Chvilí se na nás na všechny díval zarudlýma očima. Sklopil jsem zrak, nechtěl jsem se s jeho pohledem potkat. Byl jsem rád, že jsem si sednul doprostřed a ne úplně dopředu jako obvykle, a že jsem byl v relativním zákrytu za vysokým blondýnem. „Nemáte právo, nemáte žádné právo mě...!“ věta zůstala nedořečená. Časopis spadnul Douchovi na zem. Odešel z posluchárny, aniž by za sebou zavřel dveře.

Aspekt jsem si přečetl cestou domů ve vlaku. Bylo to horší, než jsem si mohl myslet. Doucha během svých studií v padesátých letech donášel na své spolužáky. Žádné nevinné informace, aby se vlk nažral, a koza zůstala celá, ale věci, za které se vyhazovalo ze studií, rodiče těch studentů přišli o práci a někteří z těch, které zradil, šli i do vězení. V článku nechybělo ani vyjádření Pavla Koksy, předsedy spolku Alia Lex. Pitomeček v nepadnoucím dvouřadém sáčku si hrál na inkvizitora a požadoval razantní akci. Děkan fakulty sliboval okamžitou nápravu. Bylo mi zle od žaludku a nemohla za to jen nová várka Matějovy domácí slivovice.

Práva jsem dostudoval jen kvůli mámě. Když mi šla na promoci do Karolína, měl jsem sto chutí jí říct, ať si ten diplom nechá zarámovat, že je stejně spíš její než můj. Ale když jsem ji viděl, jak se v restauraci hotelu Paříž spokojeně nímrá v harlekýnu a důležitě zdůrazňuje číšníkovi, že její syn právě odpromoval na právníka, neměl jsem to srdce. Na druhou promoci už mi nepřišla. S tím, že jsem se ve čtvrtáku zapsal ještě na fildu na jednooborovou historii, tiše nesouhlasila. Zato jsem si na své druhé promoci všimnul, že Magda, která pro tuhle příležitost vyměnila vytahaný svetr za šaty na špagetová ramínka v barvě berlínské modři, vypadá docela k světu. Pozval jsem ji na oslavu do restaurace hotelu Paříž. Když jsme byli v jedenáct večer poslední hosté, rovnou jsem se zeptal, jestli ještě nemají volný pokoj. Měli.

Právníkem jsem se na rozdíl od Pavla Koksy, který je dnes ministrem spravedlnosti nové vlády, skutečně nestal. S Magdou jsme se odstěhovali do Sudet. Máma nadává, že to má daleko, když chce vidět vnoučata. Děláním archiváře a občas mi publikují nějaký článek v Ďasu. Píšu o místních politických procesech z padesátých let, ale dneska už to moc nikoho nezajímá. Jednou jsem narazil na složku s napsáním Procesu Miroslav Doucha st. Odsouzen k trestu smrti oběšením za podvracení republiky. Matka Antonie Douchová - deset let těžkého žaláře. Syn Miroslav Doucha ml., student na PrF UK, spolupracuje. Ve spisu k tomu byla ještě rukou dopsaná poznámka: Pro snížení matčina trestu je ochoten udělat cokoliv, nutno vytěžit.